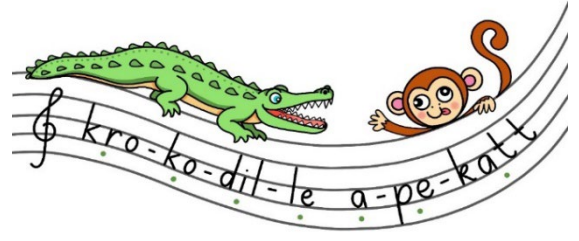

4. Stavelser

Mål:

Kunnskap om at ord kan deles opp i mindre deler, stavelser. Det er viktig for avkodingsprosessen i lesing at barnet kan utnytte større enheter.

Her skal stavelsene uttales slik de normalt lyder når vi snakker, se bort fra stavemåten. Lær barna begrepet "stavelse", slik at de blir kjent med det: "Noen ord deler vi opp i mindre biter, de kalles stavelser." Vi brukte også begrepet "dunk", og lot ungene dunke i bordet osv. når de talte stavelser. Stavelser markerer språkets rytme og melodi. Derfor er det fint å koble musikk og bevegelse til dette arbeidet.

1. Barnas navn.

Først læreren og deretter elevene markerer stavelsene med å dunke på bordet, på lærerens armer osv. Det er fint om hvert dunk plasseres på ulike steder i en fast rekkefølge, slik at man får antallet dunk representert på steder som er synlige for barna, i tillegg til den motoriske markeringen. Da blir det lettere å telle antallet "dunk"/stavelser.

2. "Gå" hverandres navn, eller klapp dem og tell antall skritt eller klapp. Dette gir ikke samme visuelle representasjon som oppgave 1, og derfor kan den være vanskeligere.

3. Barna skriver sitt eget navn på hver sin lapp. Man legger dem i en bunke, trekker ett om gangen, leser det opp og teller antall stavelser. Deretter sorteres de i grupper etter antall stavelser, og man kan lage søylediagram med lappene.

4. "Hemmelig pose"

Læreren har lagt gjenstander i en pose, og barna trekker etter tur opp én hver, sier navnet på gjenstanden og teller antallet stavelser. Start med gjenstander med to og tre stavelser. Deretter kan gjenstandene sorteres i grupper: to eller tre stavelser. For mange barn er det lettere å fornemme stavelsene der det er to eller tre, enn i ord med bare en stavelse. Etter hvert kan læreren legge gjenstander med én, fire, fem eller flere stavelser oppi posen.

5. Ønskelek. (Mel: Jeg gikk meg over sjø og land)

Nå skal vi ønske rundt i ring, for ønsker koster ingen ting.

Så la oss leke ønskelek, fortell oss hva du ønsker.

Barna står i rekke. En voksen og et barn, eller to voksne, lager ei bru og leken lekes som "Bro bro brille". Når et barn fanges, sier det hva det ønsker seg, men ønsket skal sies i stavelser, for eksempel "Jeg ønsker meg en syk-kel". Den voksne svarer: "Ønsker du deg en syk-kel", og klapper samtidig ordet. Alle ungene sier ordet i kor og klapper stavelsene.

6. Stavelsesball.

Den voksne sier et ord med 1/2 sekunds mellomrom mellom stavelsene, og kaster en ball eller lignende til ett av barna. Barnet gjetter hvilket ord det skal bli, og kaster ballen tilbake til læreren.

Ideer:

te-le-fon

10-ko-mo-tiv

las-te-bil

kr.o-ko-dil-le

e-le-fant

da-ta-ma-skin

gum-mi-støv-ler

opp-vask-kost

skri-ve-ma-skin

for-el-dre-mø-te

he-li-kop-ter

bly-ant-kves-ser

kas-sett-spil-ler

po-li-ti-bil-en

ka-fe-te-ri-a

sik-ker-hets-bel-te

fo-to-gra-fi-ap-pa-rat

10-ko-mo-tiv-fø-rer

7. Den voksne har en bunke med bildekort (flerstavelsesord) snudd opp/ned foran seg. Hun tar opp ett om gangen, sier hva som er på bildet med pause mellom stavelsene. Barna gjetter etter tur hva som er på bildet, før de får se det.

8. Samme som 7, men nå er det ungene som får snu ett og ett kort og si hva som er på bildet med tydelig markering av stavelsene, mens de andre skal gjette.

9. Kongen bestemmer

Alle står i ring. Den voksne er "konge", og bestemmer hva de andre skal gjøre. "Kongen" velger et ord som kan dramatiseres, for eksempel "marsje-re". Hun sier det tydelig med pause mellom stavelsene, samtidig som hun marsjerer i takt med stavelsene. Alle hermer etter, samtidig som de også marsjerer. Ordene må sies tydelig og rytmisk, slik at alle klarer å være med.

Ideer:

hop-pe

nei-e

knip-se

tram-pe

buk-ke

vin-ke

klap-pe

hin-ke

pe-ke

kik-ke

nik-ke

spa-se-re

10. Læreren skriver barnas navn på kort på forhånd. Bruk navn med to stavelser, etternavn dersom

Fornavnet ikke passer. Barna trekker etter tur ett navn, og ser om de kan si hvem sitt det er. Den som eier navnet, får kortet. Si navnet sammen med tydelig markering på stavelsene. Så klipper læreren navnet i to, mellom stavelsene. Hva står det igjen på den første/siste biten? Hva blir det hvis vi bytter plass på bitene? Dette gir trening i å huske eller se bort fra delene av et ord, som er nyttig når elevene seinere skal begynne å skrive.

11. Ord med to stavelser. Læreren sier dem tydelig mens hun markerer med hendene, med legoklosser eller lignende. Ungene sier hva som er igjen når man tar bort den første/siste stavelsen. Deretter kan man prøve å bytte plass på stavelsene.

Ideer:

Gen-ser, jak- ke, buk- se, ves- ke, pa- pir, skri- ve, le- se, ok- se, lø- ve, ti- ger, bly- ant, flas- ke, tav- le, lå- ve, Jo- nas, Li- na, Sti- ne, Ing- vild, Ma- lin, Al- bert, Ma- lin, Ro- bert.